

професійної діяльності. Вирішення питання розробки психологічних механізмів ефективного формування та розвитку комунікативного потенціалу керівників органів внутрішніх справ різних рівнів управління з урахуванням їх функціональної спрямованості значно підвищить рівень їх професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Лазаренко К.Д. Стан розвитку комунікативного потенціалу управлінців органів внутрішніх справ / К.Д. Лазаренко // Вісник національної академії оборони України. Збірник наукових праць – К.: Вид-во НУОУ, 2010. – № 3 (16). – С. 131–138.

2. Лазаренко К.Д. Психологічні особливості системи розвитку комунікативного потенціалу керівників органів внутрішніх справ / К.Д. Лазаренко // Вісник національної академії оборони України. Збірник наукових праць – К.: Вид-во НУОУ, 2010. – № 5 (18). – С. 157–162.

МІСЦЕ ПРОФЕСІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Орлова Т.Ю.,

науковий співробітник наукової лабораторії психологічного забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Обираючи професію, вступаючи у ВНЗ, у процесі навчання молода людина може опинитися перед дилемою: чи потрібно їй далі навчатися, чи відповідає майбутня професія власним уявленням та очікуванням щодо неї. Якщо очікуване не співпадає з реальним, у студента зникає інтерес, потяг до знань, падає успішність у навчанні. Отже виникає питання місця професійних очікувань у формуванні відповідального ставлення до навчального процесу і відповідного формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

На сьогоднішній день поняття “очікування” досліджено недостатньо. Особливо це стосується життєвої ситуації особистості, пов’язаної з її свідомим вибором майбутньої професії. Перед тим, як визначити поняття та особливості професійних очікувань, необхідно проаналізувати поняття “очікування” у межах соціокультурного і психологічного підходу.

У соціальній психології та соціології використовується визначення очікувань як соціального явища. При цьому використовується термін “експектація”, яка являє собою систему очікувань, вимог щодо норм виконання особистістю соціальних ролей, тобто упорядковує систему відносин і взаємодій у групі. Виокремлюють також розширене трактування поняття “соціальні очікування”. Під цим розуміють суб’єктивні орієнтації (сукупність соціальних установок, елементів знань, стереотипів поведінки, оцінок тощо) які індивід повинен урахувати, існуючи в групі та налаштовуючи свою взаємодію з іншими членами групи.

З точки зору теорії динамічної функціональної структури особистості К.Платонова, на формування очікувань впливає взаємозв’язок індивідуальних особливостей особистості (біопсихічні властивості) із соціальними чинниками, які на певних етапах життєвого шляху відіграють не останню роль в особистісному розвитку та зростанні і мають вияв в її спрямованості, досвіді й особливостях психічних процесів. Так формується найголовніший, пріоритетний рівень потреб особистості, які у подальшому її житті визначатимуть основні мотиви, цілі, бажання, інтереси та деякою мірою вплинуть на змістовність її життя у цілому.

Сам процес очікування відображає свідомі або несвідомі пріоритетні потреби в структурі особистості. У стані очікування формується образ майбутнього кінцевого результату, що є поштовхом до активізації відповідного мотиваційного процесу, що і спонукає її до прийняття рішення та вибору

засобів щодо задоволення пріоритетної потреби.

В дослідженнях поняття “очікувань” як складової мотивації розглядається залежність поведінки особистості від таких обставин: чому особистість віддає перевагу, що і скільки вона б хотіла отримати від своїх зусиль, на що вона здатна заради цього. Тому важливо зрозуміти: чим керується молода людина, обираючи професію, та що є передумовою для виникнення відповідних очікувань.

З точки зору мотиваційного підходу К. Левін (30-ті роки XX ст.) мотивами є різні об’єкти, в яких індивід відчуває потребу або квазіпотреби – наміри особистості. У психологічному плані потреба є внутрішньою спонукою діяльності, тобто мотивом. Відчуваючи потребу, особистість має намір здійснити вчинок, що спрямований на її задоволення, а після вибору засобів для досягнення здійснює цей вчинок і знаходиться у процесі очікування на бажаний результат.

Одним з інтегральних мотивів поведінки людини з точки зору В. Врума є передчуття та очікування успіху. Особистість постійно оцінює можливість досягнення обраної нею мети, використовуючи це передчуття для контролю над всіма своїми майбутніми вчинками.

А. Бандура розглядав передчуття як складову соціального навчання, та зробив висновок, що особистість лише тоді очікує на бажаний результат, коли вона впевнена у собі і вірить в ефективність власних зусиль.

Відповідно до Ю.М. Орлова, а процесі розгортання очікувань індивід налаштовується на бажаний уявний результат, тобто йде програмування власних очікувань. Якщо реальний результат не співпадає з уявним, людини переживає негативні емоції: злість, образа, провини. Одна з негативних емоцій – страх, породжується прогностичною здатністю розуму (функція розуму – орієнтування та передбачення), тобто очікуванням того, що повинно трапитися “тут” і “тепер” пов’язаним з тим, що було та що буде. Передбачення приємного створює радість, яка набуває мотиваційної сили, коли індивід починає діяти для наближення майбутнього, передчуваючи задоволення. Очікування страждання породжує страх, який може реалізуватись через втечу.

Модель мотивації за Г. Геккаузеном має у своїй основі схему “очікування цінності”, у якій спрямованість очікування на цінність має назву “валентність”. На відміну від попередніх у теорії “очікування цінності” виокремлюються три види валентності, що взаємопов’язані між собою: ситуації, дії і результату. Очікування переживання задоволення є можливим лише за наявності у минулому досвіду особистості такого ж самого переживання. Чим більше задоволення людина отримала від задовольняння конкретної потреби у минулому, тим сильніше мотивація, яка виникає під впливом очікувань майбутніх переживань.

А.П. Фрадинська на наш погляд виводить досить таке влучне визначення професійних очікувань як прогностичної спроможності уявлень особистості, що базується на її усвідомленні і співставленні власних індивідуальних особливостей, можливостей, бажань, а також знаходиться під впливом неусвідомлених установок, які певною мірою формуються у соціальному середовищі та мають відображення у професійному самовизначенні і зростанні майбутнього фахівця.

ПРАЦІВНИК ДА І ВЛАСНИМИ ОЧИМА ТА ОЧИМА ПЕРЕСЕЧНИХ ГРОМАДЯН

Лісун С.Л.,

здобувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ